Direktoratet for **naturforvaltning**

Strandsoneprosjektet 2000-2002 – aktiviteter og resultater

1 OVERSIKT OVER INNHOLDET I PROSJEKTET 3

2 OM STRANDSONEPROSJEKTET 3

2.1 Bakgrunn 3

2.2 Organisering av prosjektet 4

2.3 Mål for prosjektet 4

3 AKTIVITETER OG RESULTATER 5

3.1 Juridisk bistand 5

3.2 Dokumentasjon 8

3.3 Samfunnskontakt 10

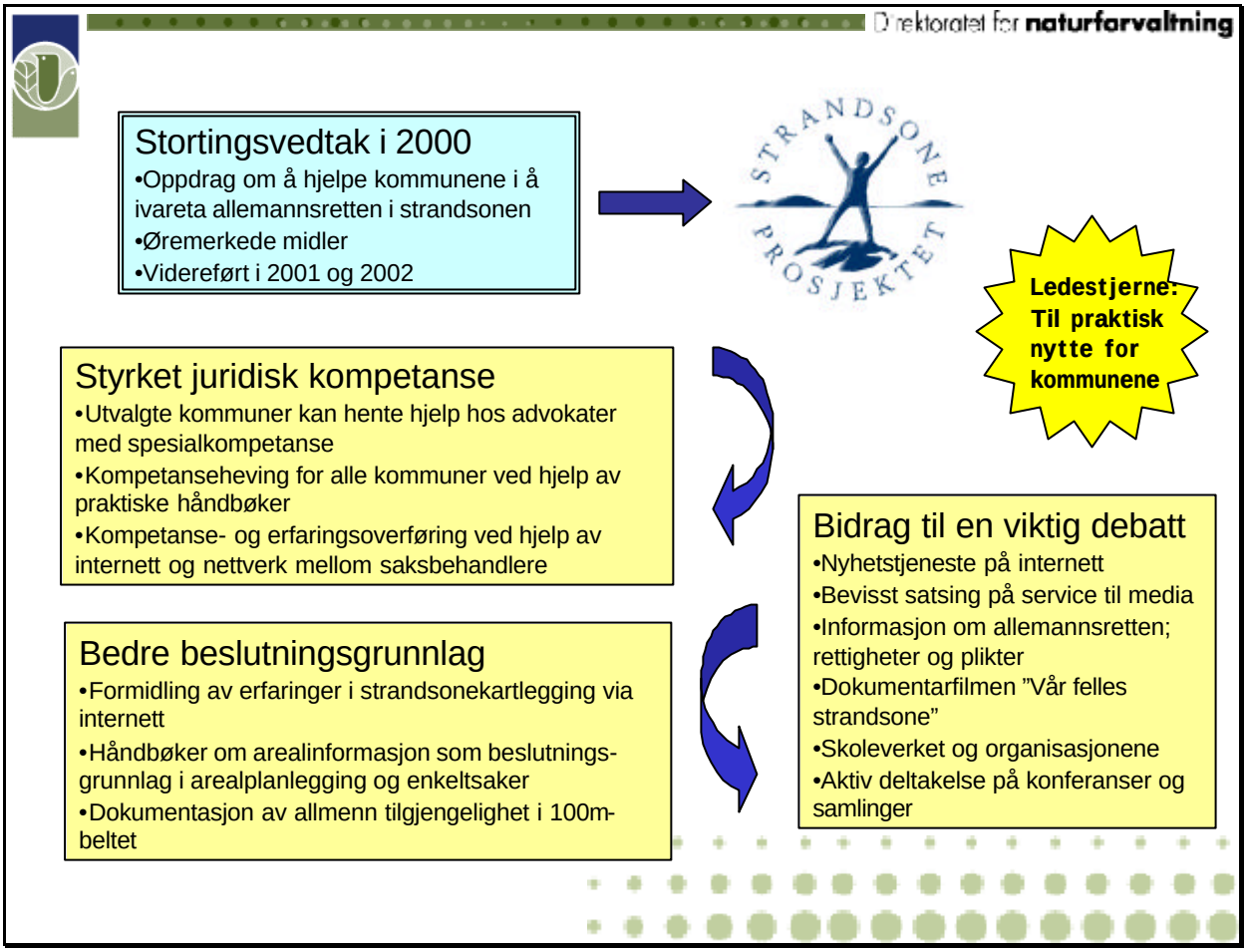
4 DISPONERING AV BUDSJETTMIDLER 15

VEDLEGG: UTDRAG FRA REFERAT FRA SEMINAR OM JURIDISK BISTAND, STRANDSONEPROSJEKTET, 26.-27.11.2001 17

VEDLEGG: UTDRAG FRA REFERAT FRA SEMINAR OM SAMARBEIDSBANKEN I KS, 06.06.02 21

VEDLEGG: KONFERANSEOVERSIKT 23

1 Oversikt over innholdet i prosjektet

2 Om strandsoneprosjektet

2.1 Bakgrunn

Gjennom stortingsbehandlingen av statsbudsjettet for 2000 ble det på DNs budsjett lagt inn en ekstrabevilgning på 2,8 mill. kr med utgangspunkt i en analyse av allmennhetens tilgang til strandsonen.

I B.innst.S.nr.9 (1999-2000), under omtalen av DNs budsjett, uttalte energi- og miljøkomiteen:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, har merket seg at konkurransen om arealene i strand- og kystsonen øker. Folks muligheter til å bruke disse områdene er under sterkt press. Gjennom den liberale dispensasjonspraksis for 100-metersbeltet langs sjøen er tidligere attraktive friluftsområder gjort utilgjengelig for allmennheten.

Flertallet ser positivt på at Regjeringen vil se nærmere på dispensasjonspraksisen, og flertallet støtter tiltak for å skjerpe praksisen.

Flertallet mener det er viktig å styrke arbeidet med å utvikle skjærgårdsparker og sikre strandområder for fri ferdsel. De viktigste områdene er fra svenskegrensa til og med Telemark.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til avtalen som er inngått og foreslår i tråd med dette å øke post 01 Driftsutgifter med 2,8 mill. kroner, …. De ekstra midlene skal benyttes til juridisk bistand til kommunal sikring av allemannsretten."

Internt i DN ble det lagt opp en prosjektorganisert satsing med sikte på å oppnå koordinerte og effektfulle resultater av den ekstraordinære tildelingen som kom gjennom statsbudsjettet. Dette skjedde i sammenheng med at regjeringen iverksatte en større statlig tiltakspakke for strandsonen.

2.2 Organisering av prosjektet

Prosjektet er blitt ledet av en prosjektleder på Arealavdelinga, med prosjektsekretær fra Naturbruksavdelinga. Arealavdelinga har også bidratt med en prosjektmedarbeider, mens Naturinformasjonsavdelinga har bidratt med DNs medierådgiver. Disse fire har utgjort prosjektgruppa og har i hovedsak vært de utførende for prosjektet.

Det ble opprettet en ekstern ressursgruppe med medlemmer fra:

- Kystkommuner (Tjøme i Vestfold og Rennesøy i Rogaland)
- Kommunenes Sentralforbund
- Miljøverndepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Fiskeridirektoratet
- Kystdirektoratet
- Fylkesmennene v/ Vest-Agder
- Fylkeskommunene v/Østfold og Rogaland
- Friluftsrådenes Landsforbund
- Forbundet KYSTEN
- Norges Hytteforbund

Hele gruppa møttes to ganger i 2000 og 2001 og èn gang i 2002. Enkeltmedlemmer i gruppa har også gitt bistand i forbindelse med utvikling av håndbøker mv.

Det ble etablert en intern ressursgruppe på DN for å bidra til koordinering, informasjonsutveksling og drøfting av aktiviteter og tiltak.

Strandsoneprosjektet ble opprettet med tanke på hele landet, men med et fokusområde på strekningen Østfold - Rogaland. En grunnleggende forutsetning har vært at konkrete resultater fra dette området skal komme hele landets kyststrekning til gode gjennom løpende formidling og veiledning. Det ble også lagt opp til markeringer av prosjektet utenfor fokusområdet for å styrke profilen som et nasjonalt orientert prosjekt.

2.3 Mål for prosjektet

Ved opprettelsen av prosjektet la DN til grunn at dersom Stortingets intensjoner skal oppnås, er det nødvendig å ta vare på ubebygde arealer i kyst- og strandsoneområdene, vise hvordan slike områder aktivt kan ivaretas og tilrettelegges til fordel for friluftsliv og naturvern, samt vurdere hvordan tapt allmenn tilgjengelighet i utbygde områder kan gjenvinnes.

Dette ble reflektert i den første målstrukturen fra oppstarten i 2000, der hovedmålet var:

Strandsoneprosjektet skal bidra til å:

- *redusere gjenbygging og privatisering av kyst- og strandsoneområdene*
- *tilrettelegge kyst- og strandsoneområdene til fordel for viktige naturverdier og allmennhetens friluftsliv*

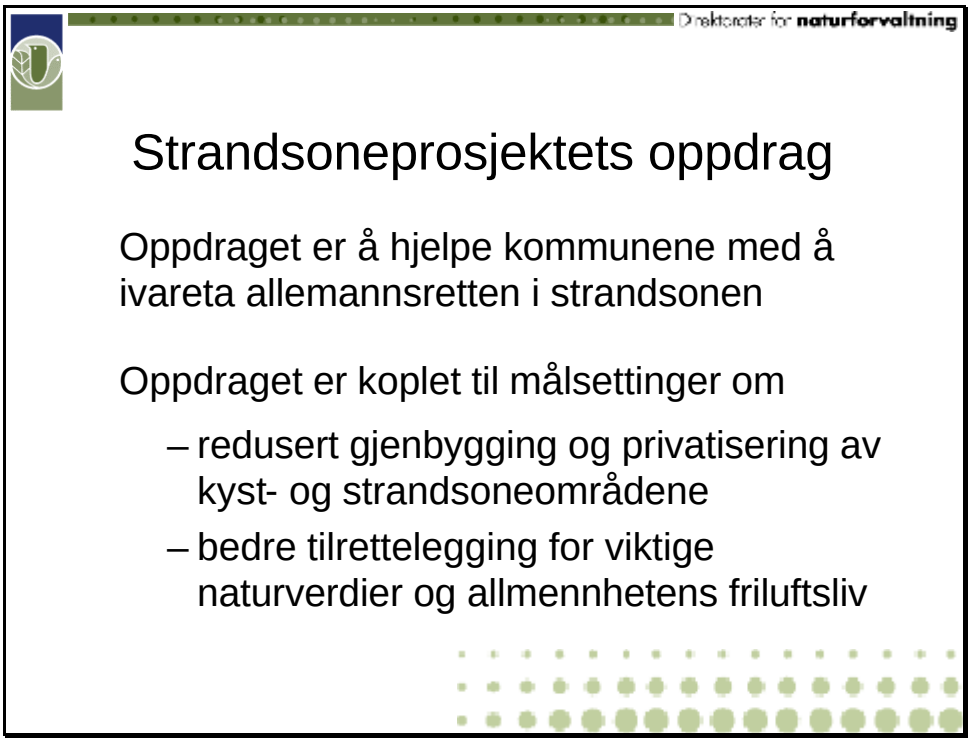
Det ble også formulert tre delmål:

- *Øke kommunenes kunnskap om utviklingen av kyst- og strandsoneområdene*
- *Øke kommunenes kunnskap om juridiske sider ved forvaltningen av kyst- og strandsoneområdene*
- *Drive aktiv formidling og markedsføring av prosjektets aktiviteter og resultater til alle relevante målgrupper og media*

Til hvert delmål ble tiltaksplaner med framdriftsangivelser utviklet, og intern økonomikontroll ble lagt til dette nivået. En viktig motivasjon for en slik struktur var å sikre at prosjektet kunne framstå med egne, og nye, aktiviteter og å markere en nødvendig avstand til etablerte aktiviteter og virkemiddel med sterk tilknytning til strandsonen. Et eksempel på dette er sikring av friluftslivsområder, som i stor grad omfatter strandsonearealer, men som er et etablert virkemiddel DN skal handtere som en del av etatens ordinære virksomhet.

I planleggingen for 2001 ble denne målstrukturen evaluert og funnet for tungvint å videreføre, ettersom prosjektet i stor grad "hadde satt seg". Hovedmålet ble beholdt, men delmålene ble tatt ut. I stedet ble det tematiske innholdet i delmålene videreført som viktige pilarer i prosjektet, eller delmålområder.

Fordi strandsoneprosjektet viste seg å ha såpass stor eksternt interesse, var det desto viktigere at de som skulle forklare hva prosjektet var, følte at de nådde fram på en enkel og grei måte. I løpet av 2001 ble det klart at det som egentlig var av interesse for omverdenen, var det oppdraget DN hadde fått, og som var bakgrunnen for at prosjektet ble etablert. I presentasjonen av prosjektet i 2002 ble derfor følgende framstilling brukt:

Dette oppsettet har fungert godt eksternt som forklaring på prosjektets utgangspunkt og målsettinger. Internt har det fungert godt som styringsredskap bl.a. fordi det har bidratt til å holde konstant fokus på oppdraget.

3 Aktiviteter og resultater

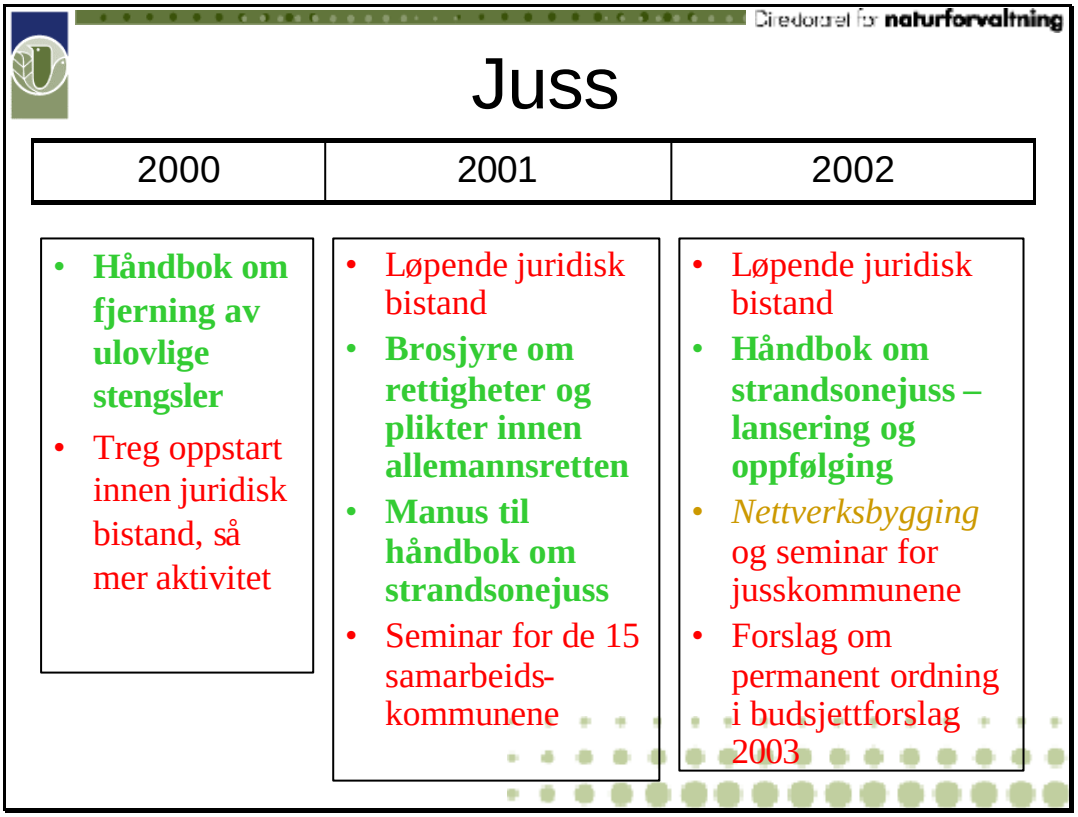
Strandsoneprosjektet har i hele perioden arbeidet innenfor tre delmålområder:

- ✓ Juridisk bistand
- ✓ Dokumentasjon
- ✓ Samfunnskontakt

3.1 Juridisk bistand

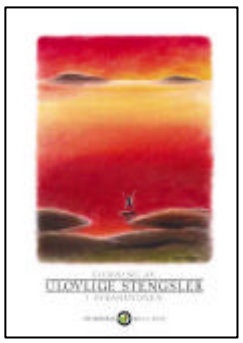
Behovet for å støtte kommunene i form av juridisk kompetanse og kapasitet var en viktig del av bestillingen fra Stortinget og Miljøverndepartementet. Det ble lagt til grunn at de allmenne interessene i strandsonen i for mange saker går tapende ut i forhold til ressurssterke privatpersoner med mulighet for å kjøpe juridisk ekspertise.

Følgende figur viser essensen i arbeidet innen juridisk bistand:

- *Grønn tekst markerer fullførte produkter/aktiviteter, samt aktiviteter som fortsetter i 2003.*
- *Brun tekst markerer aktiviteter som fortsetter, men der nivået avhenger veldig av ressurser og prioritering i forhold til andre oppgaver.*
- *Rød tekst markerer aktiviteter som er avslutta.*

Ressursene i prosjektet har helt fra starten av vært disponert slik at dette delmålområdet har hatt første prioritet. Det er brukt ca. 2,6 mill. kr i løpet av prosjektperioden.

DN-håndbok nr. 14-2000 Fjerning av ulovlige stengsler i strandsonen var ved starten av prosjektet allerede langt framskreden i produksjon. Håndboka ble tatt inn i prosjektets aktivitetsportefølje, og midler til utforming og trykking ble kanalisert gjennom prosjektet. På denne måten fikk prosjektet nesten umiddelbart et konkret produkt å vise til, noe som selvsagt var meget gunstig for markeringen av prosjektet utad. Presentasjonen av håndboka fikk også "drahjelp" ved at den ble lansert som det første av flere veiledningsprodukter med praktisk nytteverdi for den kommunale strandsoneforvaltningen.

For å kunne bistå kommunene med juridisk kompetanse valgte DN å etablere en prøveordning med gratis juridisk bistand til 15 utvalgte kystkommuner. Kommunene ble valgt ut etter å ha svart positivt på en invitasjon som ble sendt alle kystkommunene innenfor fokusområdet. Ordningen ble lagt opp slik at kommunene fikk anledning til å forelegge saker for privatpraktiserende advokater med spisskompetanse innen plan- og bygningsloven, friluftsloven mv. (Ole Bjørn Støle / Svein Arild Pihlstrøm i Haavind Vislie og Ove Chr. Lyngholt i Tofte & Co). Kontakten mellom kommunene og advokatene skjedde innenfor rammen av et ordinært advokat-klient-forhold. Advokatene fakturerte DN for bistanden som ble gitt, og DN fikk rapport om aktiviteten og tilgang til skriftlige uttalelser med tanke på publisering av disse via internett.

Følgende kommuner har deltatt i ordninga med gratis juridisk bistand:

Østfold	Akershus	Buskerud	Vestfold	Telemark	Aust-Agder	Vest-Agder	Rogaland
Hvaler	Vestby	Hurum	Tjøme	Porsgrunn	Tvedestrand	Søgne	Klepp
Sarpsborg			Nøtterøy		Arendal		Strand
Rygge			Larvik		Lillesand		

19 uttalelser fra advokatene er etter vurdering i DN og en viss anonymisering publisert på DNs strandsonesider. Ytterligere ca. 15 uttalelser skal gjennomgås med tanke på publisering.

Med utgangspunkt i advokatenes generelle erfaringer og de sakene som kom opp fra samarbeidskommunene utarbeidet advokatene manus til en håndbok om juss i strandsonen. Manuset ble ferdigstilt mot slutten av 2001, og håndboka ble trykket og lansert i 2002. Håndboka omtaler juridiske forhold knyttet til de enkelte typer tiltak i strandsonen, viktige rettsregler, saksbehandlingsregler, jussen rundt erstatning og innløsning, reaksjoner mot ulovligheter og juridiske rammer for tiltak til fordel for allmennheten. Håndboka er et viktig ledd i kunnskapsoverføring og kompetanseheving, både innen fokusområdet og med tanke på andre deler av landet, og mottakelsen ute har vært god.

I løpet av prosjektperioden ble Sandnes kommune i Rogaland og Hitra kommune i Sør-Trøndelag også involvert i den juridiske bistanden fordi disse kommunene hadde iverksatt egne strandsoneprosjekter med tanke på opprydding i byggesaker. Høsten 2002 fikk de fire øvrige kystkommunene i Østfold et tilbud om å bli med i ordninga. Bakgrunnen for dette var et ønske om å støtte alle Østfold-kommunene i oppfølginga av arbeidet med registrering av ferdselshindere langs Østfold-kysten (se kap 3.2).

Basert på tilbakemeldinger fra kommunene og advokatene, bl.a. på egne seminarer for samarbeidskommunene i 2001 og 2002, kan erfaringene med denne organiseringen av juridisk bistand oppsummeres som meget gode (se vedlagte utdrag fra seminarreferatet for 2001, der tilbakemelding fra kommunene var et hovedtema). Kommunene fikk god hjelp i konkrete avveiinger og vanskelige juridiske spørsmål, enten dette ble løst gjennom en telefonsamtale eller krevde en juridisk betenkning, befaring e.l.. Kontaktpersonene i kommunene ga uttrykk for at saksbehandlinga i disse sakene ble effektivisert, kvaliteten på de juridiske vurderingene ble høyere og ga også kommunene bedre kompetanse innen feltet. En svært viktig effekt er også bedre rettssikkerhet for de (som oftest) private partene som kommunene forholdt seg til i sakene. Det er flere konkrete eksempler på at kommunene valgte å endre sin innfallsvinkel i favør av den private part som følge av den juridiske bistanden, jf .sak "Båtfester i friområde" som ble framlagt fra Tjøme kommune under seminaret i 2001.

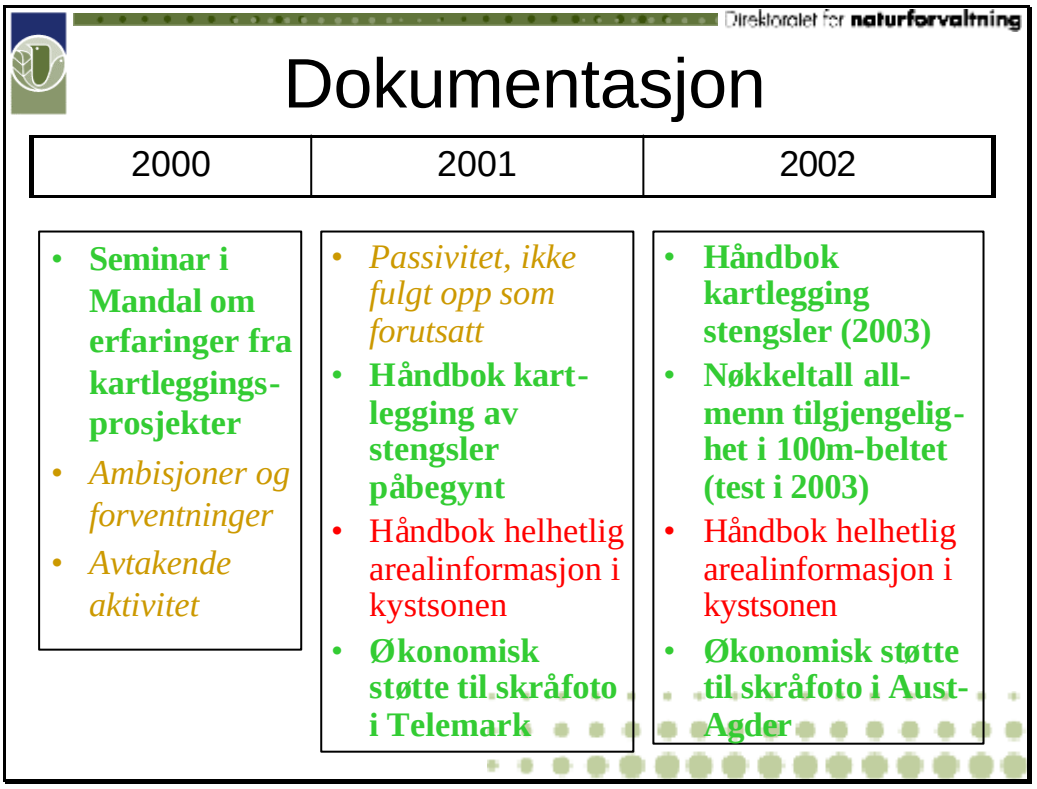
Kommunene henter juridisk bistand innen dette feltet også fra fylkesmennene, og de får god støtte derfra. En viktig nyanse er imidlertid at de privatpraktiserende advokatene har kunnet gå lengre enn fylkesmennene når det gjelder konkretisering i den enkelte sak. Her må fylkesmennene opptre med større varsomhet fordi de vil kunne møte saken igjen som klagesak.

Etter innspill på seminaret for samarbeidskommunene i 2001 har DN også sett på mulighetene for å bidra til å etablere kompetansenettverk mellom kommunene. Det ble i 2002 tatt kontakt med Samarbeidsbanken, som drives av Kommunenes Sentralforbund, og som er en internettbasert kanal for erfaringsutveksling og diskusjon mellom kommunene. Samarbeidskommunene og DN ble invitert til et seminar i KS, der KS informerte om og demonstrerte bruken av Samarbeidsbanken. Siden dette kom opp såpass på tampen av prosjektperioden, var det ikke kapasitet i DN til å dra dette skikkelig i gang. Samarbeidsbanken synes imidlertid å kunne være et godt egnet verktøy (se vedlagte utdrag fra referatet fra møte i KS mellom DN, Samarbeidsbanken og 9 av samarbeidskommunene).

3.2 Dokumentasjon

Dokumentasjon av arealbruk, naturtilstand og kvaliteter er viktig for oppbygging av kunnskap og beslutningsgrunnlag i kommunene, og DN valgte derfor å ta dette temaet inn i strandsoneprosjektet. Gode og varierte visuelle framstillinger, herunder bruk av digitale kart, flybilder og video, har vist seg å virke svært opplysende og har i flere tilfelle dannet en helt ny basis for diskusjonen.

Følgende figur viser essensen i arbeidet innen dokumentasjon:

- *Grønn tekst markerer fullførte produkter/aktiviteter, samt aktiviteter som fortsetter i 2003.*
- *Brun tekst markerer aktiviteter som fortsetter, men der nivået avhenger veldig av ressurser og prioritering i forhold til andre oppgaver.*
- *Rød tekst markerer aktiviteter som er avslutta (i dette tilfellet heller ikke påbegynt…).*

Som det framgår av figuren ovenfor, har arbeidet innen dette temaområdet gått litt opp og ned. Arbeidet med dette temaet har i praksis måttet tilpasse seg "trykket" innen samfunnskontakt og behovene innen juridisk bistand. Det er brukt ca. 0,7 mill. kr på dette delmålområdet i prosjektperioden.

Etter samråd med Miljøverndepartementet ble det i strandsoneprosjektets regi avholdt et seminar i Mandal i 2000. Deltakerne på seminaret representerte de aller fleste eksisterende eller avslutta kartleggingsprosjekter i strandsonen på det tidspunktet. Hensikten med seminaret var bl.a. å få fram de erfaringene som er høstet gjennom ulike prosjekter og identifisere hvilke data som kan være aktuelle i kartlegging/overvåking av kystsonen og hva som bør kartlegges til hvilke formål. Seminaret var vellykket og gav både strandsoneprosjektet og de øvrige partene en god basis for videre arbeid. Det ble ikke lagd rapport fra seminaret, men informasjon om seminaret og de ulike kartleggingsprosjektene er lagt ut på strandsonesidene (http://www.dirnat.no/wbch3.exe?p=1505 og http://www.dirnat.no/wbch3.exe?p=1506).

Kjennskapen til disse prosjektene har gitt DN en oversikt som gjennom hele prosjektperioden er brukt jevnlig i kontakt med media og andre interesserte. DN har bl.a. tatt initiativ til medieprofilering av prosjektet med skråfotografering i Telemark og prosjektet med kartlegging av ferdselshindringer i Østfold. Tabellen nedenfor viser hvor kartleggingsprosjekter er gjennomført og med hvilken metodikk:

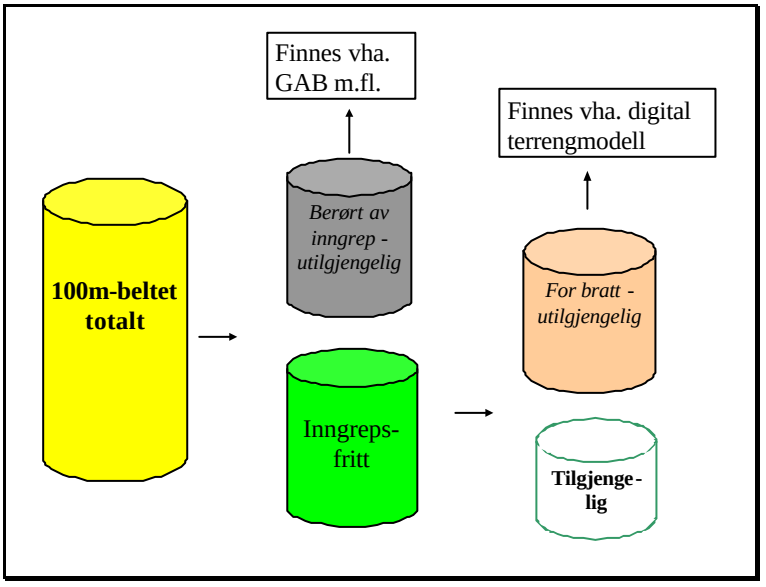
	Fylkesovergripende prosjekt	Prosjekt innen et fylke	Prosjekt innen en kommune
Register (Kart, GAB, Vegbase, Naturbase m.fl.)	Arealovervåking i Oslofjorden (Oslofjordprosjektet)	Nord-Trøndelag Sør-Trøndelag Hordaland Rogaland Vest-Agder Aust-Agder Telemark1 Vestfold	Mandal
Fjernmåling (Flyfoto, video, satellitt)		Nord-Trøndelag Møre og Romsdal Telemark 1 Telemark 2 Vestfold Østfold	Hurum/Røyken
Felt (Feltundersøkelse)		Nord-Trøndelag Østfold	Hurum/Røyken Larvik Rygge

Arbeidet med å følge opp seminaret med å utvikle verktøy for kommunene gikk derimot tregt. På den ene side var det kapasitetsproblemer, primært på personellsiden, men også budsjettrammene representerte en avgrensningsfaktor. Samtidig har det vært behov for å la problemstillingene "modne", både i forhold til hvilken forvaltningsmessig innretning slik dokumentasjon bør ha, hvilket innhold den bør ha og hvordan arbeidet bør organiseres.

DN arbeider med to produkter innen arealdokumentasjon; en håndbok i registrering av ferdselshindere og et prøveprosjekt med utvikling av metodikk for å finne allment tilgjengelige områder i strandsonen (nøkkeltall for resultatområde Friluftsliv).

Håndboka i registrering av ferdselshindringer vil bli publisert på internett som DN-håndbok nr 20-2004. Den vil inneholde forslag til metodikk for registrering, beskrivelse av ulike verktøy som kan brukes, samt en skisse til hvordan kommunen kan gripe an et ferdig registreringsmateriale.

Nøkkeltall for andel tilgjengelig areal vil bli beregnet for 100m-beltet etter følgende formel:

De fleste prosjektene som er gjennomført, jf tabellen ovenfor, har vha. ulike registre funnet det vi kan kalle inngrepsarealet. I metodikken for nøkkeltallet tas et steg til, siden det lages en

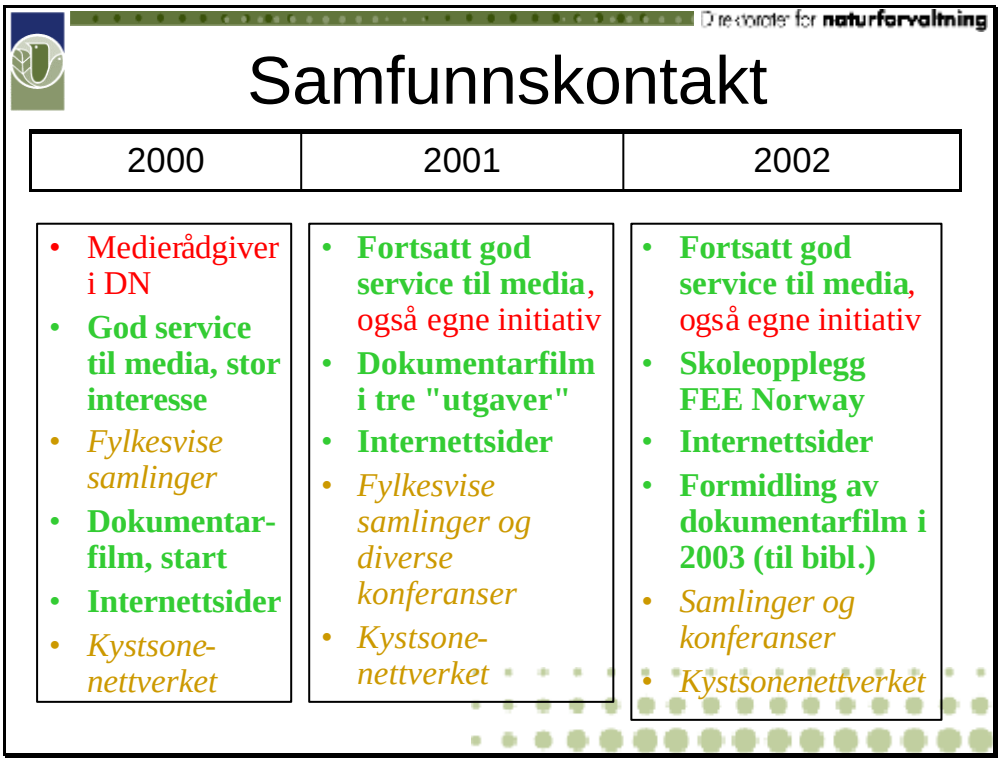
terrengmodell som gir grunnlag for å ta ut de arealene som er for bratte til nær sagt ethvert formål utenom fjellklatring. I en komplett metodikk for arealdokumentasjon i strandsonen trengs enda et steg, nemlig å belyse arealkvalitetene, eller egnethetsanalysen. Dette vil gjelde tema som biologisk mangfold, landskap m.m., som kartlegges tematisk over større arealer, og som også vil omfatte strandsoneområder.

Basert på de erfaringene som er gjort, og kompleksiteten i arbeidet, kan det synes som helhetlig arealdokumentasjon for strandsonen som regel bør framskaffes gjennom samarbeidsprosjekter på regionalt nivå. Fylkesmannen og fylkeskommunen bør være en drivkraft i framskaffing av arealdokumentasjon, med kystkommunene som samarbeidspartnere. DN mener en slik organisering vil være kostnadseffektiv, den vil utnytte regional kompetanse godt (eks. GIS), og den vil jevne ut kompetansevariasjon mellom kommunene. De prosjektene som etter DNs vurdering er kommet lengst i tekning og metodeutvikling er regionale prosjekter i henholdsvis Nord-Trøndelag (helhetlig arealinformasjon) og Østfold (ferdselshindringer, http://fylkesmannen.no/Arkiv/Ostfold/Miljovern/Friluftsliv/Tilgjengelighet%20i%20strandsonen%20-%20Ostfold.pdf). Begge prosjektene er gode eksempler på at regionale myndigheter kan ha en viktig støttefunksjon overfor kommunene innen framskaffing av arealdokumentasjon som beslutningsgrunnlag.

3.3 Samfunnskontakt

Da prosjektet ble etablert, ønsket DN synlighet i mediabildet og samfunnsdebatten. Prosjektet skulle ha en høy profil utad, både overfor media, i forhold til foredrags-virksomhet og i forhold til kontakt med frivillige organisasjoner. På denne bakgrunn ble en del av kapasiteten til DNs medierådgiver disponert til arbeidet i prosjektet.

Følgende figur viser essensen i arbeidet innen samfunnskontakt:

- *Grønn tekst markerer fullførte produkter/aktiviteter, samt aktiviteter som fortsetter i 2003.*
- *Brun tekst markerer aktiviteter som fortsetter, men der nivået avhenger veldig av ressurser og prioritering i forhold til andre oppgaver.*
- *Rød tekst markerer aktiviteter som er avslutta.*

Det er brukt ca. 1,6 mill. kr på dette delmålområdet i prosjektperioden.

Egne strandsonesider på DNs hjemmeside på internett ble etablert i 2000, primært for å formidle resultater, ideer etc. også utenom fokusområdet for prosjektet. For å sikre størst mulig aktualitet, ble en nyhetsformidlingstjeneste lagt inn som en del av konseptet. Figuren nedenfor viser velkomstbildet på strandsonesidene, slik det framsto i prosjektperioden.

Internettsidene har vært en viktig informasjonskanal. Ikke minst har det vært enkelt for prosjektmedarbeiderne og andre å kunne henvise til strandsonesidene når folk har ringt og bedt om informasjon. I mange tilfelle har folk ringt for å få nærmere informasjon etter å først ha "lest seg opp" på strandsonesidene. Dessverre har vi ikke oversikt over antall besøkende på sidene, siden denne statistikkfunksjonen ikke har vært oppegående i store deler av prosjektperioden.

Det er lagt ut flere nyheter så å si hver dag i prosjektperioden, og vi antar at det dreier seg om ca. 3000 nyhetsoppslag. Tjenesten har som forutsatt bidratt til aktualitet i en situasjon der øvrig oppdatering av nettsidene nok har vært mer skippertakspreget. Tjenesten har gitt medarbeiderne i prosjektet god oversikt over aktuelle saker rundt om, og har i tillegg gitt grunnlag for tiltak innen prosjektet.

Det beste eksemplet på det sist nevnte er brosjyren om allmennhetens rettigheter og plikter, som ble lagd i 2001. Behovet for denne brosjyren ble i stor grad identifisert gjennom medieoppslag og prosjektets egen mediekontakt i 2000. Debatten var konsentrert om allmennhetens rettigheter, og med et høyt konfliktnivå i en del tilfelle. For å bidra til bedre kunnskap, og om mulig et redusert konfliktnivå, ville DN klargjøre at allmennheten ikke bare har rettigheter, men også plikter, både overfor rettmessige næringsinteresser i strandsonen, eiere av fritidsboliger og ikke minst naturen.

På følgende side er brosjyren vist.

Prosjektet har stått for en utstrakt mediekontakt, både proaktivt og reaktivt. Erfaringene med mediekontakten er gjennomgående meget positive. Generelt er inntrykket at media har forstått den nasjonale politikken svært godt og har etablert god kompetanse på feltet.

Det proaktive arbeidet har bl.a. bestått i egne pressearrangmenter i forskjellige sammenhenger og i forskjellige deler av landet. En oversikt over dette er gitt i tabellen nedenfor. DN har også vært aktive ved å ta initiativ overfor media for å få dem til å ta opp strandsoneforvaltning som tema.

DN har gjennom prosjektet bidratt til å få realisert artikkel- og programserier i riksdekkende eller regionale media. Det har jevnlig gjennom prosjektperioden vært møter med redaksjoner for å diskutere gjennom ulike problemstillinger innen strandsoneforvaltningen og muligheter for innfallsvinkler. Slike møter har vært avholdt med bl.a. Verdens Gang, NRK, TV2, Fædrelandsvennen og Adresseavisen. Kontakten med prosjektet har bl.a. bidratt til realisering av omfattende artikkelserier i VG i 2000 og i Fædrelandsvennen i 2001.

DN har videre kunnet bruke medias strandsonefokus til å få oppmerksomhet om etablerte virkemidler, spesielt gjelder dette sikring av friluftslivsområder. Medias interesse for dette virkemidlet økte dramatisk i 2000, med fokus på sikringsbehov framover og årets saker. I løpet av prosjektperioden er det holdt flere markeringer med presse til stede:

- Malmøya i Larvik
- Kurestekket i Rygge (Dagsrevyen)
- Fornebu i Bærum, forvaltningsoverføring fra Luftfartsverket
- Kattøya i Porsgrunn
- Mjelle i Bodø
- Karistø i Stavanger

Strandsoneprosjektet - Logg - Egne pressearrangmenter		
Dato	**Arrangement**	**Innhold**
27.06.00	Pressetur til Malmøya i Larvik med Statsråden	Befaring av Malmøya som sikringsobjekt og presentasjon av DN-håndbok 14-2000 om fjerning av ulovlige stengsler.
28.06.00	Pressemøte i Aust-Agder	Presentasjon av DN-håndbok 14-2000 for media på Groos friluftsområde.
30.06.00	Pressemøte i Vest-Agder	Presentasjon av DN-håndbok 14-2000 for media i Søgne kommune.
04.09.00	Dispensasjonskonferanse i Langesund, Kystsonenettverket	Organisering og gjennomføring av pressekonferanse
21.09.00	Strandsoneseminar i Buskerud	Organisering og gjennomføring av pressekonferanse
11.10.00	Strandsoneseminar i Telemark	Organisering og gjennomføring av pressekonferanse
21.06.01	Pressemøte Larkollen	Orientering om tilgjengelighetsprosjektet i Østfold, strandsoneprosjektet og Rygge kommunes strandsoneforvaltning
13.08.01	Befaring og presseopplegg i Bodø	Tur med jekta Pauline i nærområdet til Bodø by, strandsoneproblematikk i Bodø kommune / Nordland fylke. Presseopplegg underveis med innlegg, intervjuer mv.
27.08.01	Befaring og presseopplegg i Meland kommune, Hordaland	Presseorientering i kommunehuset i Meland, deretter befaring til ulike deler av strandsonen i kommunen.
05.09.01	Befaring og presseopplegg Mjøsa	Presseorientering i Statens hus, Hamar, deretter befaring til Mjøsa strandsone i Ringsaker kommune.
09.10.01	Oslofjordkonferansen i Horten	Organisering og gjennomføring av pressekonferanse
27.11.01	Seminar på Tjøme for samarbeidskommunene innen juridisk bistand	Organisering og gjennomføring av pressekonferanse
17.06.02	Befaring og presseopplegg i Sandnes kommune	Båtbefaring med orientering undervegs og intervjuer, fokus på Sandens kommunes strandsoneprosjekt

Strandsoneprosjektet har hatt en svært omfattende foredragsvirksomhet. Som tabellen nedenfor viser, har prosjektet deltatt med innlegg på ca. 30 samlinger i løpet av prosjektperioden. Den dominerende typen samling har vært konferanser arrangert av fylkesmann/fylkeskommune for kystkommunene. I mange tilfelle har prosjektet bidratt med organisering av pressekonferanser knyttet til disse arrangementene.

Foredrag og innlegg på konferanser har vært et av prosjektets viktigste virkemidler for å nå både regionale myndigheter, kommunepolitikere og kommuneadministrasjon, samtidig og direkte. Disse møtene har også gitt nyttige tilbakemeldinger til prosjektet. Vedlagt følger en oversikt over konferanser og samlinger med innlegg fra medarbeidere i strandsoneprosjektet.

For å kunne nå bredt ut med viktige problemstillinger innen strandsoneforvaltning, inngikk DN i 2000 et samarbeid med filmprodusenten Tropos Dokumentar, basert på en skisse til innhold og et budsjett fra produsenten. DN sponset produksjonen av filmen, og fikk rettigheter til fri bruk av filmen og alt råmateriale i DNs informasjonsvirksomhet. Selve produktet har selvsagt vært produsentens ansvar. Det ble avtalt at produktet skulle bestå av tre filmer; en hovedfilm, en TV-versjon og en kort ”snutt” ment for oppspill til debatt, som erstatning for et innlegg om temaet eller lignende.

TV-versjonen av ”Vår felles strandsone” er blitt vist i alt fire ganger på NRK, tre ganger i 2002 og en gang i 2003. Ut fra NRKs egen rating har ca. 300.000 mennesker sett denne TV-versjonen. Hovedfilmen og kortversjonen er kopiert til VHS-video, og er i 2003 formidlet til biblioteksektoren via fylkesbibliotekene.

Gjennom strandsoneprosjektet har DN finansiert utarbeidelse av et opplegg for hvordan skolene kan bidra i tilstandskartlegging i strandsonen, med spesiell vekt på ferdselhindringer. Opplegget er lagd av FEE Norway og ligger inne i Prosjektbanken på FEEs hjemmeside (http://www.fee.no/uplimg/Ferdselshindringer.doc).

DNs deltakelse og aktiviteter knyttet til Kystsonenettverket mellom fylkesmennene på strekningen fra og med Østfold til og med Rogaland ble kanalisert gjennom strandsoneprosjektet. Prosjektleder for strandsoneprosjektet har sittet i nettverkets arbeidsutvalg og deltatt i planlegging og gjennomføring av nettverkets aktiviteter. Disse aktivitetene er dokumentert gjennom egne rapporter utgitt av Fylkesmannen i Vest-Agder som nettverkskoordinator i perioden 2000-2002.

4 Disponering av budsjettmidler

Strandsoneprosjektet - Logg - Konferanser med innlegg		
Dato	Arrangement	Innhold
24.02.00	Kystsonenettverket, møte i Tønsberg	Orientering om prosjektet
09.05.00	Temasamling fylkesdelplan kystsonen i Rogaland, for deltakere i arbeidet med fylkesdelplanen	Orientering om prosjektet og DN-håndbok 14-2000 om fjerning av ulovlige stengsler
27.05.00	Strandsoneseminar i Oslo for Oslo og Akershus, for kommunene	Orientering om prosjektet
15.06.00	Nasjonal friluftslivskonferanse i Sarpsborg	Orientering om prosjektet
21.06.00	Seminar i Mandal om erfaringer fra kartlegging av strandsonen. Prosjektet arrangerte på vegne av DN.	Orientering om prosjektet
29.06.00	Strandsoneseminar i Aust-Agder, for kommunene	Presentasjon av DN-håndbok 14-2000
04.09.00	Dispensasjonskonferanse i Langesund, Kystsonenettverket	Orientering om prosjektet og oppsummering fra seminaret i Mandal 20.-21-06.00
21.09.00	Strandsoneseminar i Buskerud, for kommunene	Orientering om prosjektet
28.09.00	Regional samling vedr Planlovutvalgets innstilling, Verksted Kystsone	Orientering om prosjektet
11.10.00	Strandsoneseminar i Telemark, for kommunene	Orientering om prosjektet
17.10.00	Kystsoneseminar i Vestfold, for kommunene	Orientering om prosjektet
18.10.00	PLAN 2000	Orientering om prosjektet
26.10.00	Seminar på Kjevik om ulovlig bygging i kystsonen, åpent for alle	Innlegg om nasjonale retningslinjer
02.11.00	AREALIS-dagene 2000	Innlegg om erfaringer fra kartlegging i strandsonen, jf seminaret i Mandal, og tanker om aktiviteter i 2001
29.03.01	Kystonenettverket, møte i Arendal	Orientering om strandsoneprosjektets planer for 2001
08.05.01	Skjærgårdstjenestens vårmøte	Innlegg om strandsoneprosjektet i 2001 og koblinger mellom prosjektets arbeid og Skjærgårdstjenesten
16.05.01	Kystsonenettverket, konferanse i Tønsberg	Innlegg med siste nytt fra prosjektet og andre strandsonesaker
13.09.01	Strandsoneseminar i Vestfold, for kommunene	Foredrag om strandsoneprosjektet, håndbok om juss i strandsonen, håndbok om fjerning av ulovlige stengsler og håndbok om sikring og forvaltning av friluftsområder
09.10.01	Oslofjordkonferansen i Horten, for kommunene innen virkeområdet for RPR-Oslofjorden.	Innlegg med gjennomgang av strandsoneprosjektets internettsider
31.10.01	Kommuneplankonferanse i Hordaland i regi av FK og FM, for kommunene	Innlegg om statlige grep i strandsoneforvaltningen, bl.a. Statlig tiltakspakke og friluftsmeldinga.
26.11.01	Seminar på Tjøme for samarbeidskommunene innen juridisk bistand. Prosjektet arrangerte på vegne av DN.	Innlegg og diskusjoner innen alle tema i prosjektet
29.11.01	Kystsonenettverket, møte i Oslo	Innlegg med siste nytt fra prosjektet og andre strandsonesaker
07.06.02	Anleggskonferansen for park og idrett i Kristiansand	Foredrag om strandsoneforvaltning, temasesjon
19.06.02	Politikeropplæring Rissa kommune	Foredrag om strandsoneforvaltning
22.08.02	Kystsonenettverket, konferanse på Larkollen	Innlegg med siste nytt fra prosjektet og andre strandsonesaker
06.11.02	Høstkonferansen for fylkesmiljøvernsjefene, Trondheim	Foredrag om strandsoneforvaltning
22.11.02	Seminar i Åsgårdstrand for samarbeidskommunene innen juridisk bistand. Prosjektet arrangerte på vegne av DN.	Innlegg om status for strandsoneprosjektet og Kystsonenettverkets arbeid med harmonisering av praksis mellom fylkesmennene.
26.11.02	Seminar i Stockholm; nordisk prosjekt "På Tvärs"	Foredrag om strandsoneforvaltning

Strandsonemidler tildelt DN / øremerka i perioden 2000-2002, kapitlene 1400/1422/1427

	2000			2001			2002		
	1427.01 SSP	*1427.01 KN*	*1422.01 KN*	*1427.21 SSP*	*1427.21 KN*	*1400.21 KN*	*1427.21 SSP*	*1427.21 KN*	*1400.21 KN*
DN	2 500 000			2 500 000			1 845 000		
Østfold			300 000			300 000			210 000
Oslo og Akershus			200 000			200 000			140 000
Buskerud			200 000			200 000			140 000
Vestfold			300 000			300 000			210 000
Telemark			250 000			250 000			175 000
Aust-Agder			300 000			300 000		210 000	
Vest-Agder			300 000			300 000		210 000	
Vest-Agder (koordinator)			150 000			150 000		25000	125 000
Rogaland		300 000			300 000			210 000	

Forklaring på forkortelser: SSP står for strandsoneprosjektet i DN. KN står for Kystsonenettverket, dvs. midler til kapasitetsforbedring hos FM.

Innenfor DNs ramme er det hvert år tildelt midler til FM ut over den ordinære tildelingen. Dette framgår av oversikten på neste ark, som også er lagt inn i avmeldingsdokumentet for strandsoneprosjektet.

	Summert for hele perioden		
	2000	**2001**	**2002**
Sum 1427	2 800 000	2 800 000	2 500 000
Sum 1422/1400	2 000 000	2 000 000	1 000 000
Sum totalt	**4 800 000**	**4 800 000**	**3 500 000**

Vedlegg: Utdrag fra referat fra seminar om juridisk bistand, strandsoneprosjektet, 26.-27.11.2001

2 Oppsummering av erfaringer med gratis juridisk bistand

2.1 Erfaringer hos DN v/Morten Thaulow, DN

Bakgrunn

- Strandsoneprosjektet – og gratis juridisk bistand – har bakgrunn i statsbudsjettet 2000
- Strandsoneprosjektet ble etablert i mars/april 2000
- Gratis juridisk bistand er et av delmålene i Strandsoneprosjektet
- Juridisk bistand er tilbudt til 15 samarbeidskommuner, og gis av erfarne advokater som har inngått avtaler med DN
- Juridisk bistand skal først og fremst tilbys i prinsipielle forvaltningssaker
- Samarbeidskommuner ble tilbudt kr 20.000,- i administrasjonsstøtte som del av samarbeidet.
- Ved starten av prosjektet var det en intern diskusjon om DNs rolle i forhold til å tilby juridisk bistand til kommunene. Slik samarbeidet har fungert har dette vist seg uproblematisk i praksis.

Erfaringer

- Ikke nok å sende brev til kommunen! Brev har en tendens til å "havne på feil bord".
- Mandal kommune takket nei til samarbeid med staten - til tross for positiv innstilling fra administrasjonen!
- Formidling av erfaringer fra samarbeidet til øvrige kystkommuner – og fylkesmenn – er et mål i prosjektet, men dette kan bli bedre!
- Juridisk rådgivning publiseres på Strandsoneprosjektets Internett-sider underveis (www.dirnat.no/strandsone)
- Det blir gitt ut en håndbok om juss i strandsonen med bakgrunn i erfaringer fra samarbeidet. Håndboka blir sannsynligvis sendt ut i slutten av februar 2002.
- Erfaringene så langt viser at det er varierte sakstyper som tas opp med advokatene
- En god del av rådgivningen har vært koplet mot sikring av nye friluftsområder.
- Det har også vært en viktig oppgave for advokatene i prosjektet å anbefale kommunene om å stoppe saker hvor kommunene sannsynligvis har hatt en dårlig juridisk sak.
- Erfaringene viste relativt raskt at det ikke var nok med én advokat. Det har tidvis deltatt tre advokater i prosjektet.
- For at kommunikasjonen skal gli mest mulig effektivt mellom DN og advokatene, har det vist seg at kommunikasjon ved bruk av e-post har vært et helt nødvendig supplement.
- Taksameteret løper fort når advokatene har mye å gjøre, men erfaringen har vist at en får mye igjen for pengene ved å bruke erfarne advokater.
- Vår erfaring har vært at kommunene har hatt et stort og variert behov
- Det har også vist seg at kommunal oppfølging i enkeltsaker overfor advokatene krever mye ressurser, og at dette har lagt en viss demper på muligheten for å få tatt opp saker med advokatene.
- Den juridiske bistanden som blir tilbudt gjennom Strandsoneprosjektet har vist seg utilstrekkelig i visse typer saker – dvs i saker som må føres for domstolene. Dette har bla sammenheng med begrensninger i prosjektets ressurser og tidsaspekt.
- Vår erfaring er at tilbudet om juridisk bistand har vært godt mottatt i kommunene.

2.2 Erfaringer v/Ole Bjørn Støle, advokat

- Viktig å møte brukerne direkte
- Optimalt er kort tid, høy kvalitet og rimelig pris; tror kvaliteten har vært bra, men enkelte saker har tatt for lang tid
- Har hatt forhold til kommuner som ikke er klienter ordinært, preg av fjernrådgivning, går inn i en sak og så ut igjen uten kontinuerlig oppfølging
- Mange kompliserte, tid- og ressurskrevende saker som har preg av å være sakskompleks, kan være vanskelig å single ut de enkelte spørsmålene og tatt dem hver for seg; form for førstehjelp.
- Ved evt. videreføring kan man diskutere om man skal spre seg vidt eller spisse mht deltakere og/eller problemstillinger

- Forskjellige faser, først treghet og informasjon, deretter stort trykk fra høstparten 2000 til ut på våren 2001. Innfasing av disse sakene i øvrig arbeid har tidvis vært vanskelig, konsekvensen har vært for lang responstid.
- Sikringssaker, hindre nedbygging gjennom plan, byggeforbudet 17-2, forskjellige typer rettigheter i strandsonen.
- Rettslig sett konsentrasjon om hjemmelsproblematikk, framgangsmåter/prosedyrer, mange saker er ikke plankekjøring rettslig sett selv om problemstillingene har vært oversiktlige. Privatrettslige forhold har også vært viktig, ofte som del av bakgrunnen for sakskomplekset, for eksempel tinglysingsforhold.
- Har vært interessant, faglig viktig utfordring, inspirerende samarbeid med kommunene og DN.

2.3 Erfaringer v/Ove Chr Lyngholt, advokat

- Har jobba mest med håndboka, men også overfor kommuner, også kommuner som er en del av den daglige jobben
- Omregulering, erstatning, dispensasjoner, ulovlig bygging, konkrete reguleringssaker (konsekvenser, utforming av bestemmelser mv.), saker etter friluftsloven (stengsler, innmark/utmark), sikringssaker
- Til tross for et betydelig lovverk er det mye som ikke er lovregulert, bl.a. en del erstatningsspørsmål
- Treghet i kommunene kan skyldes at det krever mye arbeid å få fram sakene
- Dessuten: Hvor mange kommuner har tenkt som Mandal – som trakk seg i den politiske behandlinga; ikke alltid at det politiske miljøet ønsker seg det svaret som advokaten kan gi
- Enig med OBS ifht avgrensning, bør konsentrere om prinsipielle spørsmål som ikke er avklart helt; aktuelt kan være hjemmelsspørsmål, rekkevidde av innløsningskrav, erstatningsmessige spørsmål
- Knytt til dette bør DN vurdere prosessomkostninger

2.4 Erfaringer v/Bjørn Bjerke Larsen, Tjøme kommune

- Merkelig at ikke flere kommuner heiv seg på
- Veldig nyttig med bistand, liten kommune, lite penger, stort sett hobbyjurister alle sammen
- Har sendt en del saker og fått kjapp respons, har gitt beslutningsgrunnlag for kommunen
- Beskrev nærmere to saker, se nedenfor

ULOVLIG HYTTE PÅ VASSKALVEN NOV.2001

BEFARING - KONSTATERER NY HYTTE

TILSKRIVER HJEMMELSHAVER, BER OM FORKLARING

SVAR:
- HAR INGEN BYGGETILLATELSE. TRODDE IKKE NØDVENDIG
- STO ET ANNEKS HER - ERSTATNING/VEDLIKEHOLD
- BLE DESSVERRE LITT STØRRE ENN PLANLAGT

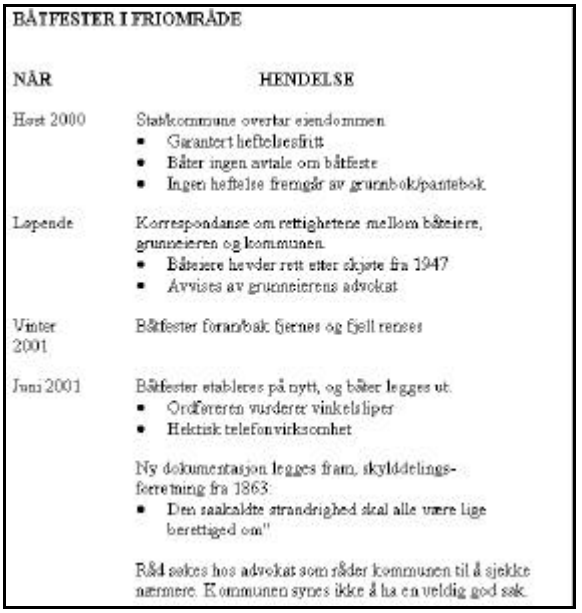
HVA GJØR VI?
- ORTOFOTO - VISER BYGGING 11997
- FJELLANGER/ WIDERØE-FLYFOTO: INTET ANNEKS

HJEMMELSHAVER BES OM Å SØKE. FÅR FRIST

ANTATT VIDERE PROSEDYRE
Søknad avslås administrativt
- Pålegg om å fjerne bygget (§113) med frist
- Dagmulkt (§116) kr. ????
- Vil kunne følges opp med forelegg (§114)
- Kan reise søksmål og prøve forelegget

SØKER HAR KLAGERETT - TIDA KAN GÅ, MEN OPPLAGT SAK

STRAFF?
Ikke kommunens ansvar - påtalemyndighetene må varsles gjennom anmeldelse.

BÅTFESTER I FRIOMRÅDE

NÅR	HENDELSE
Høst 2000	Statkommune overtar eiendommen • Garantert heftelsesfritt • Båter ingen avtale om båtfeste • Ingen heftelse fremgår av grunnbok/pantebok
Løpende	Korrespondanse om rettighetene mellom båteiere, grunneieren og kommunen. • Båteiere hevder rett etter skjøte fra 1947 • Avvises av grunneierens advokat
Vinter 2001	Båtfester forarbeid: fjernes og fjell renses
Juni 2001	Båtfester etableres på nytt, og båter legges ut. • Ordføreren vurderer vinkelslipes • Hektisk telefonvirksomhet Ny dokumentasjon legges fram, skyldelings-forretning fra 1863: • Den saakaldte strandrighed skal alle være lige berettiget om"
	Råd søkes hos advokat som råder kommunen til å sjekke nærmere. Kommunen synes ikke å ha en veldig god sak.

2.5 Erfaringer fra øvrige kommuner

Hvaler

- Har hatt god hjelp i noen konkrete saker, ikke oversikt over hvor mange. Men dess mer sakene spisses, dess mer oppdager man hullene og uklarhetene i lovverket. Særlig i denne forbindelse har det vært viktig å kunne bruke advokaten. Fulgte opp ca 60 ulovlige tiltak i 2000, 10 av disse innvilga positivt, resten er fjerna/ordna opp i eller pågår fortsatt. Pga. kompleksiteten kan det være grunn til å diskutere oppfølging av advokat i færre og tyngre saker.

Klepp

– Har ikke hatt noen saker, dette kan ikke føres tilbake til en bestemt årsak

Strand

– Har hatt 2 saker, som gjaldt søknadspliktig tiltak (brygger). Kommunen har også jobba mye med gjerder, mange er fjerna etter at kommunen satte fokus på dette. Håndboka har vært en nyttig kilde. Bryggesakene har vært nyttig mht å få rett fokus, få kvalitetssikra saken m.m. Sliter med å få til å behandle like saker likt, den enkelte saken blir så spesiell. Kunne tenkt seg fokus på prosedyre/prosess i tillegg til det spesifikt juridiske omkring rettsreglene.

Lillesand

– Har en veldig ettertrakta kyststrekning, Blindleia. Gir mange avslag og har en del ulovlig bygging. Viktig å kunne bruke advokatene, har brukt Lyngholt, dette har fungert veldig bra. Har jevnlig kontakt på tlf, telefaks, internett m.m. + kvalitetssikring av saker. (Ikke oversikt over antall saker, men det må være nokså mange). Størstedelen av strandsonen er LNF. Håper at ordninga med juridisk bistand vil fortsette.

Arendal

– Har i perioden ikke hatt saker med behov for juridisk bistand innen plan- og byggesektoren. Ser at det nå kan komme en del saker etter friluftsloven ifbm at kommunen har satt ned et strandsoneutvalg.

Sarpsborg

– To saker inne, en vurdering av erstatningsspørsmål ved reguleringsvedtak og mange problemstillinger rundt Øketangen. Tunge og vanskelige spørsmål, er overbevist om at dersom kommunen skulle ha handtert dette selv, ville man ha brukt enormt mye tid og kanskje ikke fått fram den riktige vurderinga. Hadde vært lettere å se hva man kunne fått hjelp til og få dratt større deler av administrasjonen i kommunen med i arbeidet hvis det hadde vært et nyhetsbrev eller lignende.

Porsgrunn

– Har hatt to saker på vurdering innmark/utmark ifbm kyststi. Fikk et veldig greit svar med gode avklaringer, dette er tilstrekkelig til at kommunen kan gå videre med dette på egen hånd.

Nøtterøy

– 4 saker i prosjektet, tre av disse om kyststi. Den fjerde handla om flaggstang som sjikanøst stengsel i seg selv og ikke som en del av en gruppe stengsler. Kyststiproblematikken dreide seg om hvorvidt et stialternativ ville gå på en sti som hytteeiere har eksklusiv rett på. Svar avklarer at dette er OK, rettigheten kan ikke være eksklusiv. Andre problemstillinger var merking av kyststi i utmark uten eiers tillatelse, hvordan skilte etc. Tredje saken gjaldt merking av kyststi over eiendommer der allmennheten har hevd på ferdsel. Har hatt veldig god hjelp av uttalelsene.

Hurum

– Har ikke hatt noen saker inne, men sendte noen spørsmål helt i starten som kommunen fikk gode svar på. Har hatt store kapasitetsproblemer mht å finne saker som kan være aktuelle. Også spørsmål om når aktuelle saker dukker opp, og kommunen har noen saker i gang nå som kan bli aktuelle. Savner informasjon om hva andre kommuner har gjort; nyhetsbrev eller lignende kan bidra til at man får sterkere følelse av å være med i et prosjekt.

Tvedestrand

– Har skjedd noe merkelig, kommunen misoppfatta det første brevet og trodde de hadde 20.000 å rutte med til advokathjelp. Har hatt et par saker som pga. interne misforståelser ikke har kommet til advokatene. Har nå starta med å gjennomgå kommunale brygger med tanke på allmennheten, mange av disse har ikke vært i kommunal bruk på lenge, og her blir det konflikter med folk som har tatt disse i bruk som om de er private. Har tatt tak i en del tema mht stengsler og erfart at det er viktig å gå hele prosedyren fullt ut. Ikke kutte svinger i starten, da får man lede seinere. Har nå akutt behov for å få avklart bryggesakene.

Tjøme

– Har sendt 3-4 saker. En ang. rettigheter på en veg som forsvaret hadde hatt, kommunen ville overta forsvarets vegrett. Fikk beskjed om at dette ikke var så enkelt. En sak om ferdsels-/oppholdsrett, en sak vedr. Krøkle. Veldig trygt å sende saker til en som ikke er kommune, ikke er part, ikke er stat osv.

Rygge

– Tre større reguleringsplaner på Larkollen, fått hjelp til vurdering av klager. Jf praksisen til kommunen om å regulere nederste del av strandsonen til friluftsområde, jf også at dette ikke har betydning for ferdselsretten. Har kanskje gått for langt i å prøve å regulere utsetting av møbler etc., får klager og risikerer erstatningssøksmål. Har hatt minst 10 ulike spørsmål, og fått gode svar.

Vestby

– Har brukt advokatene i fire større/mindre saker, var tidlig misfornøyd med at staten ikke vil være med hele vegen og følge opp i rettsapparatet. Tror det er en grense for hvor lenge kommunen orker å holde på med tung ressursbruk. Har brukt advokatene i tre enkeltsaker og ett tyngre sakskompleks. I en enkeltsak i kommunen fikk kommunen åpna øynene (byggesaksavdelinga) for både hjemmelsgrunnlag, forvaltningsskikk mv. En dreide seg om fradeling, fikk ei grei utredning fra Støle (Audvar Os inne på motpartens side). Ett sakskompleks vedr. reguleringsformål og konsekvenser av båndlegging; hvor langt går den kommunale reguleringsrett og når inntrer erstatningsspørsmål? Fikk gjennom utredninga god hjelp for at politikerne kunne ta standpunkt på i en mer sammensatt reguleringssak. En sak der en privatmann ba om dekning av saksomkostninger.

Larvik

– Har ikke hatt noen saker på allemannsretten, men ellers tverrfaglig. Har hatt en sak på forståelse av reguleringsplan som virkemiddel for regulering av virksomhet. En sak på verdifastsetting av et område som kommunen vurdere å erverve som friområde. Sak om badebøyer er under oppseiling. Saksbehandlerne er fornøyde med den hjelpen de har fått, det er trygt å vite at juridisk bistand er tilstede når man trenger det, blir kanskje litt mer vågale og tør mer når man vet dette. Håper at ordningen fortsetter, har sett verdi i dette til nå og tror med litt mer erfaring man kan bruke bistanden mer i Larvik.

Vedlegg: Utdrag fra referat fra seminar om Samarbeidsbanken i KS, 06.06.02

Introduksjon av Samarbeidsbanken

Eva Margrethe Kvalvaag orienterte. Samarbeidsbanken ble etablert 01.09.01 etter en modell utvikla i Vestfold. Nå er 100 kommuner medlem i Samarbeidsbanken. Hver kommune utnevner en kontaktperson som sørger for å gi brukere i kommunen brukernavn og passord. I hvert fylkes-KS er det en kontaktperson som følger opp samarbeidskommunene. Verktøyet er ganske nytt og er i kontinuerlig utvikling, og KS er mottakelig for forslag om endringer. I utgangspunktet har alle brukere tilgang til alle deler av Samarbeidsbanken, men det er mulig å begrense deltakelsen i nettverk og diskusjonsgrupper. Inndelinga av stoffet følger kommunenes arkivnøkkel (på øverste nivå). Noen kommuner har begrensa adgangen til å legge ut stoff til bestemte personer, men denne løsninga anbefales ikke av KS.

For å bli med i Samarbeidsbanken betaler hver kommune en engangssum på 5 000,- og en årlig sum som varierer med kommunestørrelse (4 000,- for kommuner med mindre enn 5 000 innbyggere, 7 000,- for kommuner med mellom 5 000 og 10 000 innbyggere og 12 000,- for kommuner med over 10 000 innbyggere).

Forutsetninger for å bruke Samarbeidsbanken

Det var stor enighet om at verktøyet har en såpass lav brukerterskel og enkel funksjonalitet at det tekniske ikke bør volde spesielle problemer når man får øvd seg litt. (Vi registrerte en feil ved at det ikke var mulig å komme videre til dokumenter med utgangspunkt i gjennomført søk, man måtte ta seg inn til dokumentet via hovedgruppe. Eva Margrethe noterte seg dette.)

De eneste forutsetningene for å kunne bruke Samarbeidsbanken er derfor at

- Alle kommunene innafor ordninga med juridisk bistand melder seg inn (under halvparten er medlemmer pr dato)
- Utvalgte personer fra DN kan få tilgang til banken

DN vil ta dette opp med advokatene i Strandsoneprosjektet, tilgang for disse er imidlertid ikke avgjørende.

Knyttet til en eventuell tilgang for DN-ansatte vil det være naturlig å etablere noen enkle kjøreregler, for eksempel at Samarbeidsbanken ikke skal brukes til å legge ut ordinær statlig informasjon.

Nærmere om hvordan Samarbeidsbanken kan brukes

Samarbeidsbanken kan brukes til erfaringsutveksling mellom kommunene, uten avgrensninger. Eksempler på dokumenter som kan legges ut til allmenn nytte er

- Standardbrev, for eksempel om oppfølging av ulovlig bygging (Hitra)
- Kontrakter/avtaler med grunneiere (servituttavtaler) om for eksempel framføring av stier (Porsgrunn)
- Handlingsplaner for strandsoneoppfølging (Sandnes)
- Informasjon til grunneiere om ulovlige stengsler / ferdselshindringer på egen eiendom (Sandnes)
- Fjerning av ulovlige stengsler; komplett dokumentasjon inkl. evaluering av gjennomført arbeid (Vestby)
- Dommer og andre rettskilder (fortrinnsvis lenker til disse)
- Prinsipputtalelser, brev, rundskriv etc; enten legge ut eller legge ut lenke til

Samarbeidsbanken kan også brukes til mer eksklusiv utveksling, der deltakelsen begrenses. Dette kan skje ved etablering av nettverk og/eller gjennom diskusjonsgrupper med begrensa deltakelse. Eksempler på saker som kan passe i slike fora er

- Utkast til saksframlegg, brev, prosjektplaner etc. som deltakerne kan komme med kommentarer til og på den måten hjelpe hverandre i en tidlig fase av saken
- Taktiske vurderinger, framgangsmåter, der andres erfaringer kan komme den enkelte til gode
- Andre forhold som krever en smule diskresjon, dvs. at "lekkasjer" må unngås

Det vil for eksempel være naturlig å etablere ei diskusjonsgruppe for utvalgte personer i de kommunene som er med i ordninga med juridisk bistand, samt personer i kommuner som har større arbeider på gang og ønsker å være med.

For øvrig står enhver bruker av Samarbeidsbanken fritt til å definere diskusjonsgrupper og få med seg deltakere.

Vedlegg: Konferanseoversikt

Strandsoneprosjektet - Logg - Konferanser med innlegg		
Dato	**Arrangement**	**Innhold**
24.02.00	Kystsonenettverket, møte i Tønsberg	Orientering om prosjektet
09.05.00	Temasamling fylkesdelplan kystsonen i Rogaland, for deltakere i arbeidet med fylkesdelplanen	Orientering om prosjektet og DN-håndbok 14-2000 om fjerning av ulovlige stengsler
27.05.00	Strandsoneseminar i Oslo for Oslo og Akershus, for kommunene	Orientering om prosjektet
15.06.00	Nasjonal friluftslivskonferanse i Sarpsborg	Orientering om prosjektet
21.06.00	Seminar i Mandal om erfaringer fra kartlegging av strandsonen. Prosjektet arrangerte på vegne av DN.	Orientering om prosjektet
29.06.00	Strandsoneseminar i Aust-Agder, for kommunene	Presentasjon av DN-håndbok 14-2000
04.09.00	Dispensasjonskonferanse i Langesund, Kystsonenettverket	Orientering om prosjektet og oppsummering fra seminaret i Mandal 20.-21-06.00
21.09.00	Strandsoneseminar i Buskerud, for kommunene	Orientering om prosjektet
28.09.00	Regional samling vedr Planlovutvalgets innstilling, Verksted Kystsone	Orientering om prosjektet
11.10.00	Strandsoneseminar i Telemark, for kommunene	Orientering om prosjektet
17.10.00	Kystsoneseminar i Vestfold, for kommunene	Orientering om prosjektet
18.10.00	PLAN 2000	Orientering om prosjektet
26.10.00	Seminar på Kjevik om ulovlig bygging i kystsonen, åpent for alle	Innlegg om nasjonale retningslinjer
02.11.00	AREALIS-dagene 2000	Innlegg om erfaringer fra kartlegging i strandsonen, jf seminaret i Mandal, og tanker om aktiviteter i 2001
29.03.01	Kystonenettverket, møte i Arendal	Orientering om strandsoneprosjektets planer for 2001
08.05.01	Skjærgårdstjenestens vårmøte	Innlegg om strandsoneprosjektet i 2001 og koblinger mellom prosjektets arbeid og Skjærgårdstjenesten
16.05.01	Kystsonenettverket, konferanse i Tønsberg	Innlegg med siste nytt fra prosjektet og andre strandsonesaker
13.09.01	Strandsoneseminar i Vestfold, for kommunene	Foredrag om strandsoneprosjektet, håndbok om juss i strandsonen, håndbok om fjerning av ulovlige stengsler og håndbok om sikring og forvaltning av friluftsområder
09.10.01	Oslofjordkonferansen i Horten, for kommunene innen virkeområdet for RPR-Oslofjorden.	Innlegg med gjennomgang av strandsoneprosjektets internettsider
31.10.01	Kommuneplankonferanse i Hordaland i regi av FK og FM, for kommunene	Innlegg om statlige grep i strandsoneforvaltningen, bl.a. Statlig tiltakspakke og friluftsmeldinga.
26.11.01	Seminar på Tjøme for samarbeidskommunene innen juridisk bistand. Prosjektet arrangerte på vegne av DN.	Innlegg og diskusjoner innen alle tema i prosjektet
29.11.01	Kystsonenettverket, møte i Oslo	Innlegg med siste nytt fra prosjektet og andre strandsonesaker
07.06.02	Anleggskonferansen for park og idrett i Kristiansand	Foredrag om strandsoneforvaltning, temasesjon
19.06.02	Politikeropplæring Rissa kommune	Foredrag om strandsoneforvaltning
22.08.02	Kystsonenettverket, konferanse på Larkollen	Innlegg med siste nytt fra prosjektet og andre strandsonesaker
06.11.02	Høstkonferansen for fylkesmiljøvernsjefene, Trondheim	Foredrag om strandsoneforvaltning
22.11.02	Seminar i Åsgårdstrand for samarbeidskommunene innen juridisk bistand. Prosjektet arrangerte på vegne av DN.	Innlegg om status for strandsoneprosjektet og Kystsonenettverkets arbeid med harmonisering av praksis mellom fylkesmennene.
26.11.02	Seminar i Stockholm; nordisk prosjekt "På Tvärs"	Foredrag om strandsoneforvaltning